

Še to-le dopisniku R. v „reformi“ za premislilik.

Da duhovništvo nespametno ravna, ko se za konkordat poganja, skuša dopisnik se sledečimi razlogi spričati: 1. je zvedel celo od marsikterega častitega (??) duhovnika, da je treba duhovsko vlado (hierarhijo) od glave do nog očediti. — Mi odvrčamo dopisniku R., da naj skuša naj preje svoje vredne prijatelje duhovskega stanu pregovoriti, da začno čedenje precej sami pri sebi. Sv. crkev ima sama v sebi moč, posvečevati svoje vernike, in naj bolj skrbi zato, da so jeni služabniki možje po volji božji. Kdor je tedaj pravične volje, naj začne sam pri sebi čedenje, našel bo obilne pomoči v zakladu sv. cerkve, ktereга konkordat ni raznesel, marveč lepo še zavaroval: komur pa zato mar ni, ampak le hoče da se duhovska vlada od glave do nog očedi, dela po načinu krivovercev vseh časov, ki so tudi s tem izgovorom svojo lastno napako zakrivali, ker niso ne iz daleka umeli, kaj da je prav za prav cerkev.

2. Omenja razmero med škofom in nižjo duhovščino, češ da pač nimajo duhovniki vzroka potegovati se za crkvene pogodbo. — Čudežna logika to! Ali je mar škof cerkev? Ali se glavne pravice crkvene cenijo po tem ali onem škofu? — Sicer pa bi radi vedeli: kdo je naprosil dopisnika R., da se vede kot odvetnik nižje duhovščine? — Kar je vrlih vojakov, ti stoje vsi pogumno v bojni vrsti, kadar sovražnik pritiska; kateri bi se tedaj še krmežil zaradi osebnih vzrokov, temu bi se po pravici reklo, da je prav slepava duša. Razumite? Za stvar gre, a ne za osebe!

3. Dopisnik R. se spenja še više, ter kaže slovenski duhovščini proti jugu, kjer je neki narod, ki je nedavno še tako silno pobožen (bigott) in ves vnet kat. duha bil, zdaj pa brez konkordata, brez samostanov, brez samstva (celibata) biva. — S tem cika dopisnik R. menda na Italijansko, češ da utegne tudi pri nas skoro tako biti. — Mogoče, ako namreč obveljajo slobodušne crkvene naredbe, ki jih novi crkveni očetje v bečkem državnem zboru kujejo! Pa če se tudi vse to zares izpelje, naj bode dopisnik R. uverjen, da duhovščina nikdar samstva zatajila ne bo, kakor je tudi laž, da bi ga italijanska duhovščina bila zavrgla, razun če dopisnik v mislih ima enega ali drugega Judeža, ki je pozabil svoje svete dolžnosti. Samstvo je pglavitna postava kat. duhovništva, ktere ne more odpraviti nijedna oblast na svetu. Gotovo ga pa ni poštenega Avstrijanca, ki bi si želel onega stanja, kakoršno je že več let sem na Italijanskem. Naj navedemo tukaj na kratko popis italijanskega raja, kakor ga je podal v francoskem starešinstvu baron Dupin po pismu, ki mu ga je pisal na Italijanskem bivajoč njegov prijatelj. „Nič bi se sedaj Italijanom bolj ne prikupilo, — pravi franc. politikar — kakor da bi kralj državne poslance (kakoršni so sedanjji) domu odpravil in nekoliko let sam vladal. Toda Viktor Emanuel se tega ne upa. Velika armada se pripravlja . . . čemu, to bode prihodnost pokazala. Govori v državnem zboru bodo raznesli iskro, ki bode vnela veliki požar na jugu, posebno pa v severni strani, v Piemonteskem; kajti naj bolj nevarno italijanski edinosti je mesto Turin, kder se nekđaj toliko priljubljeni kralj očitno zasramuje. Vsi časopisi govore o razrušenju edine Italije . . . V denarstveni zadevi ne čaka Italije druga, kakor da pride na kant, akoravno je posilama pograbila crkveno premoženje . . . Italijanska vlada ni v stanu, drhali po ulicah in Garibaldincev v zboru brzdati. Sovraštvo je zavzelo vsa srca. Ni več spoštovanja do kralja; duhovstvo se zasramuje in narod se spriduje (demoralizira). Kar je povsod po Italijanskem čuti, da se v teh-le besedah dopovedati: „Vse je nezadovoljno, nihčér ne zaupa, da bodo stvari, ki so zdaj na dnevnem redu, obstanek imele.“ Taka je blizo na Italijanskem; in zakaj? Prav zato, ker se sv. cerkev z nogami tepta, naj svetejše reči očitno in brez kazni zasramujejo, s kratka: ker prekucija zvonec nosi! — Takošno stanje mora tudi pri nas nastati, ako svoboduhi se svojimi nameni zmagajo. In k temu bi še duhovščina pripomagala z tem, da zdaj lepo molči!

4. Posebno polzko pot je pa dopisnik R. nastopil, ko kaže slov. duhovščini na grško-slovansko, t. j. na razkolniško crkev, ki sega noter do slovenskih mej. Stvar sicer zamolčuje, pa lahko jo vsak pogodi, namreč: da utegnejo tudi nad Slovence skušnjave priti od razkolnikov. Da Slovenci niso tako trepasti, ampak se dajo vneti novim idejam (mislim), spričuje dopisnik s tem, da so tudi za čas luteranskih homatij z duhovščino vred pristopali k luteranstvu; toraj — no, no, — utegne tudi v prihodnjič kaj takega se zgoditi?

Dopisnik R. je bral, kakor se mu vidi, tudi crkvene dogodivščine nekaj; samo dve reči je spregledal: prvič, da so izmed duhovnikov tedaj le nekteri odpadniki bili, ki so dakako grozoviten izgled s tem dali prostim ljudem, kakor volk vselej neusmiljeno trga; drugič da so posebno nemški grajšaki pritiskali na svoje podložne, ter je marsikdo prišel med Lutrovce ravno tako, kakor sedaj se svojim podpisom na prošnje soper konkordat, o ktereј stvari toliko razumi, kakor mi vsi o mesečnih prebivavcih. — Ali, dragi gospodine R., časi so se od 16. stoletja sem jako spremenili! Posebno od kar je sv. cerkev vsled konkordata bolj svobodna postala, ter so začeli v resnici cerkev vladati apostolski nasledniki, a ne svetno činovništvo (birokracija): od tega časa, recite kar hočete, je tudi duhovščina v povsem drugem, namreč katoliškem duhu izrejena, ter se je izcimilo po boljšem načinu šolskem versko prepričanje; in tudi slovenski narod ne tava več v oneј temoti, kakor pred 300 leti, ampak že prav dobro ve, da vera ni kakor oblačilo, ki se po okoliščinah preminja. Slovencev toraj, akoravno nesrečne kristijane v razkolništvu za svoje ednokrvene brate spoznajo in ljubijo vendar jih verska zmota z oženjenimi popi vred omamila ne bo. — Naša politika je ista, kakoršno zastopa slavni, prevzvišeni škof Strossmajer: Bližati se na književnem polju vsem Slovanom na jugu, in — v Boga zaupamo, da na tem potu po priprošnji sv. Cirila in Metoda prežalostnemu razkolništvu glavo steremo! Katoliška crkev premaguje vse zmote!

5. Slednjič straši dopisnik R. duhovništvo slovensko s tem, da izgubimo potezaje se za crkvene pravice simpatijo pri — Nemcih, s kterimi moramo vendar v ljubem miru živeti; še bolj pa pri Slovanih! — Ali ni to ono ravnilo: da se mora z volkovi tuliti! Ker nemški svoboduhi katol. crkev sovražijo, zasramujejo, toraj bi morali — po Rovih mislih — tudi mi Slovenci tako delati, samo da nam nemški ali nemškutarski bratci porečejo: pravo — Slovenci plešejo tudi z nami! Ali skušnija nas uči, da si od večine vsaj Štajerskih Nemcev nikakoršnega priznanja narodnih pravic nadjati nimamo; Graški deželni zbor bi moral vse druge strune napeti, preden nam bo mar za simpatijo Nemcev, in tudi v tem primerljeju nikoli vere in udanosti do sv. cerkve žrtvovali ne bomo kot plačilo za nemške simpatije! Kar pa Slovane zadeva, se prav ponašamo ž njih vedenjem v crkvenih zadevah in bi le bilo želiti, ko bi tudi Štajarski Slovenci tako sijajno in pogumno bili pokazali svoje versko prepričanje, kakor bratje Kranjci in posebno Čehi, ki so sicer tudi izvrstniški politikarji, kakor dopisnik R., ter dobro vedo, da sedanji vihar soper cerkev je posledek dualizma, in dualizem sam je posledek in sad nemške hegemonije takraj Litave.

Predolgo smo se mudili z dopisom, ktereга gotovo nijeden naših narodnih veljakov podpisal ne bo, posebno pa nijeden tistih, kterih slavna imena z R—om počenjajo. Je li morebiti „Reform“- in dopisnik, podpisaje se s pismenko R kukavico posnemal, ki daje tudi drugim ticam svoja jajca izvaliti? Dr. Ulaga.

Dopisi.

Iz Maribora 10. t. m. je okrajno zastopništvo imelo sejo, pri kateri je med drugim tudi soglasno sklenole, naj se napravi prošnja do gosposko zbornice, da se naj odpravi konkordat in loči šola od cerkve. — Če ta sklep ne bo osrečil celega okraja, kaj pa ga te bo? — Nadalje se je v tej seji tudi sklenole, da se v prihodnjo mariborsko trso- in

sadjorejno šolo ustanovi pet prostih mest (štipendij) za rejence iz mariborskega okraja, za katerih vsakega se bo iz okrajne denarnice plačevalo vsako leto 120 gld.

Kar se tiče te že mnogo let zaželene in res zelo potrebne šole, se čujejo zelo čudni glasi o nji. Tako se je pred kratkim v nekem javnem zboru izreklo, da deželni odbor hoče napraviti samo celo majhno vino- in sadjorejno šolo v Mariboru, t. j. hoče samo dati, nekemu učitelju v Mariboru nekoliko poprečne plače (pavšalo) kateri bi si naj najel košček njive in vinograda in tamo učil vino- in sadjorejo. Če bi se to zgodilo, te bi že vredno bilo, da se taki prosti prostori osnujejo — in da se je o ti reči že toliko govorilo in pisalo! — Mogoče je vendar vse, vsaj je zadosti znano, da ljudje ne dajo radi kaj dobrega iz svojega mesta ali okraja. Sado- in vinorejska šola se bode morala v Mariboru napraviti, ker je to sklep deželnega zbora. Bojimo se, da se bode zatoraj obrezovala ta stvar kolikor naj več mogoče in se samo toliko storilo, da se bode reči moglo sklep deželnega zbora je izpeljan. Upama vendar da še se bode o ti važni in zelo potrebni stvari enkrat v deželnem zboru besedovalo, in da se ta reč ne bo tako lahko odpravila, kakor neki gospodje mislijo. — Zdi se tudi, da se osnovanje rečene šole v Mariboru riva na zelo dolgo pot in da bo sreča, če se bode še le v dveh letih kaj začelo.

Na okrajno zastopništvo je došlo tudi vprašanje od deželnega odbora: Ali je potrebno, da se več malih srenj v jedno zloži. Da se reši to vprašanje je osnovan odbor od 5 udov, kateri naj to reč pretresejo in o nji v prihodnji seji predložijo. G. Tappeiner, kateri se je že prej odpovedal deželne poslanstva in mestnega županstva v Mariboru se je pri ti seji tudi odpovedal predsedništva v okrajnem zastopništvu.

14. t. m. je bila v Mariboru volitev deželnega poslanca za mesto Maribor. Kandidirali so dr. Reiser, dr. Müller notara v Mariboru in g. Brandstetter posestnik v Radvanju. Dr. Reiser se je vendar zadnji dan kandidature javno odpovedal in priporočal g. dr. Muller-ta, — kar vendar temu ni mnogo koristilo, ker je z veliko večino bil izvoljen g. Brandstetter. — Tudi narodna stranka je volila Brandstetter-ja.

Iz Radoslavca pri mali Nedelji 13. decembra 1867. Dragi „Slovenski Gospodar“! dovoli, da tudi jaz kot prost kmetovavec, ti prvokrat, in sicer pred koncem prvega tvojega leta, kratke vrstice pišem, ter naznamim, kako se nam tukaj kaj godi. — Z letošnjo letino smo hvala Bogu, prav zadovoljni, ker razun hajde se nam je vsaka reč dobro obnesla. — Tudi vinske kapljice smo veliko pridelali. Dobrota mile božje roke nas je z vsem tako obdarovala, da sedaj brez skrbi na pomankanje vživamo svoje spravljene pridelke. — Sedaj nas je popolnoma zaprlo, ker sneg velik nad pol sežnja nas je zapal, tako da razun tiru ga je težko pregaziti. — Volitve občnih županov so že pretekli mesec dovršene, toda pri nas večidel celo narodno. — Kakor že delj časa po večih mestih dela konkordat veliko hrupa, tako so začeli tudi tukajšnji po deželi rastreseni nemškutarji na vse grlo soper njega govoriti čes, da je kriv vseh nesreč avstrijskih. — Ni dolgo, od kar sem v neki gostilni, pogovarjaje se o evropskih zadevah in o žalostnem avstrijskem stališču k slednjemu prišel tudi na sedaj tolikokrat imenovano stvar — konkordat. Pri ti priči začne neki znani in učeni nemškutar na vse grlo vpiti soper to erkveno pogodbo rekoč, da je vzrok, da kmet plača sedaj 40 gold. med tem ko je pred njo plačal le deset. — Dalje je kvasil ta aristokrat, da je konkordat ovir vsega napredka zato, ker nam je potrebil vso nemščino iz ljudskih šol (kdaj?) tako da sedaj otrok zapustivši ljudsko šolo, idoč v više, mora po tri leta to ponavljati, kar je pred konkordatom v enem letu tako srečno (menda izvrstno) dovršil. Govoril bi še bil gotovo več; toda misli nam niso se vjemale, bilo je tedaj dovolj. — Nočem se spuščati v pretres teh puhlih nemškutarskih vgovorov, kateri prazni se na konkordat večejo, saj vsaka zdrava pamet pozna čase prejšnje — in sedanje, le rečem to, da omenjeni nemškutar sam prav za prav ni znal kaj je konkordat, ker prašan, da naj razločno pove, kaj je v njem tako nevarnega, ni znal druga odgovoriti, kakor svoje strasti si nad njim tolažiti. — Človek se res mora čuditi, videvši našo nemškutarsko „inteligencijo“ vedno zijočo v nemške nam sovražne časuike, in nepoznajočo nobenega narodnega niti kmetiškega napredka. — S tem bolj pa človeku pogovarjajočemu se o drugih znanstvenih zadevah s takimi osebami, smešno prihaja, ko vidi da vrlo beroči dobre bukve in slovenske časnike priden kmet je dostikrat veliko omikanejši,

kakor takošni ljudje. — Tudi novica, da se šola loči od cerkve, nas ni kaj zelo razveselila, ker v njej (ako se to zgodi) ni določen noben drugi zalag za plačo učeniku kakor prosti kmet, kateri bo moral med drugimi vedno povekšajočimi se davki, tudi to za sedaj še nepotrebno plačilo na svoje že tako od teže preuguljene rame prevzeti. — Toliko za zdaj, ako vam je ljubo spet v prihodnji kaj. J.

Od Negove. F. J. 6. oktobra t. l. sem poslal v Klosterneburg blizu Dunaja 20 for. za jablančike, hruškine pritlikovce, ker visokih hruškinih dreves ni dobiti, trte v 26 vrstah in cepičev raznih plemen.

18. novembra t. l. dobim zaželenih 80 jablančikov seženj visokih a 20 kr. v 20 sortah, in na mesto 4 hruškinih pritlikovcev — 40! a 10 kr., in cepičev raznih plemen 75, a 3 kr. in sicer: 16 plemen hruškinih in 10 plemen črešnjinih in višnjinih; trt pa nobenih. — Doposlal sem še v Klosterneburg 4 for. in 28 kr. s poštnino vred; 1 for. 75 kr. za embalažo (skladanje) in poštnino do Dunaja; 2 for. 25 kr. pa za cepiče razne. Za prevažanje te robe, 145 colnih funtov toliko je vse tehtalo, pa spedituru radgonskemu platil od Dunaja do Radgone 2 for. 98 kr.; tedaj skupno: 27 for. 17 kr.

Kar se tiče jablančikov, kojih med nami izpod 40 do 50 kr. ne dobim; pa vzemimo le po 30 kr. eno drevesce, že zneso to 24 for., kje pa je 40 pritlikovcev in 75 cepičev?! ki so med brati 3 for. 17 kr. vredni. — Vse je izvrstno naznamnjeno došlo, da vem, kaj imam. Hruškine divjake in črešnje že v jeseni izvzete, dam sedaj v hiši cepiti, in potem jih brž spet v gredi zagrebi s ti, kjer so že pred na cepljenje položeni in z zemljo po koreninah pokriti čakali.

Zato svetujem, ako si še kdo želi, od indot poskrbeti razna sadunosna drevesna plemena, naj si jih sam ali v tovaršiji z večimi sosedi vkupaj od Klosterneburga za tako dober kup omisli. Zadajo postajo na železnici ali pošto sicer pa speditura naj določno omeni; in prijel bo veselo reč. Saj jaz sem prav zadovoljen, in se jako na svoj nov obširen sadunosnik veselim, iz kojega bom zamogel o svojem času tudi našim ljubim rojakom z izvrstno robo postreči.

Toliko v potrjevanje, kar je bilo enkrat v „Novicah“ in „Slovenskem Gospodarju“ priporočeno.

Od sv. Jakoba v slovenskih gorinah. —

Pretekle šolske praznike sem nekatere dni potoval po Hrvaški, kder sem prav veliko lepega videl in se pripričal, da še so naši bratje Hrvati zmirom tako prijazni in gostoljubni, kakor se o njih piše in pripovedava že od nekdanj. Dosegne me blizu „Banskega Dvora“ noč in ker nikder nisem dobil prenočišča, moral sem še dobro uro dalje korakati, dokler ne dospem do nekega lončarja ter njega prenočišča prosim. Ta prosti človek me prav prijateljski sprime in mi gostoljubno postreže z vsem, kar je hiša premogla. Drugo jutro se mu lepo zahvalim in odrinem na „Banski Dvor“ in odtod proti Varaždinu kamor pridem ob desetih predpoldnevom. Spremljal me je neki kmet iz nove vasi, ter mi veliko pripovedal, med ostalim tudi to, da Hrvatje malo žganja pijo. Rekel je, da le po mestih naletimo na kakšno krémo, ki se žganje toči. So pa tudi res Hrvati bolj zdravi in bolj močni, kakor tisti ljudje pri nas na Štajerskem, ki hitro ko vstanejo po masecu žganja spijejo. Zamorec imajo prav, da žganje „hudičovo vodo“ imenujejo. V Varaždinu obiščem naj pred pri veliki cesti ležeče pokopališče (britof) in glejte! močno se začudim, ko zagledam krasne spominke z nemškimi napis, kakor da bi bil Varaždin daleč tam v „Rajhu“. Le tu pa tam našel sem hrvaški napis. Med crkvami je Marija vnebovzetja naj lepša. Obiščem profesorja B. Franceljna, rojenega Štajereca in iskrenega domoljuba. Po poldne se snidemo v narodni kavani. Bilo je nasočih mnogo profesorjev in bili smo prav židane volje; naša židana volja se je vendar kmalu v žalost premenila. Ob treh je namreč došel iz Zagreba telegram, da je suspendiran zaradi nekega sastavka v „Pozoru“ varaždinski ravnatelj in kateket normalke in realke občno spoštovan g. Janko Jagić. — Po ti žalostni novici so bežali rodoljubi k g. Jagiću, ter mu priobčevali svoje sočutje. Tudi jaz mu se priklonim, a on nas tolaži, da bode kmalu Slovanom prisijalo lepše solnce. Bog pomози! odgovorim. Da pa Hrvatje v narodnem napredku niso zaspani, so priča njihove šolske knjige, koje so v Hrvaško-srbskem jeziku pisane, in krasna šolska poslopja, kaja so letos v Varaždinu, Petrijancih itd. sezidali. — Živili bratje Hrvati! Živila cela slavjanska domovina!

Strmski.